

מסעי ב

וכתבו המפרשים, שלפירוש השני ברש"י — "לפי שהי' לו להתפלל כו" — כוונת הכתוב, "וישב בה עד מות הכהן הגדול" היא, ש"הכהן הגדול נענש . . על שלא התפלל".

ולכאורה יש לתמוה: היכן מרומז בכתוב ודין "וישב בה עד מות הכהן הגדול" שיש כאן עונש על הכהן גדול? ומהו העונש לכהן גדול? בזה שהרוצח צריך לישב בעיר מקלטו עד מות הכהן הגדול??

בשפ"ח כ' דזה, "דכתיב עד מות הכהן הגדול מגיד לך הכתוב שרוצח יאריך ימים אחר כהן הגדול לפי שכ"ג ימות מהרה ולמה, ומפרש לפי שהי' כו".

ולכאורה פירושו צ"ע, כי בפש"מ אין כאן משמעות שהרוצח יאריך ימים אחר כה"ג, דכוונת הכתוב, "וישב בה עד מות הכהן הגדול" בפשטות היא רק להטיל חובה על הרוצח (להצלת נפשו) להשאיר בעיר מקלטו עד מיתת הכה"ג, אבל אין זאת אומרת שהכהן גדול ימות קודם להרוצח, ועד שאפשר להיות גם להיפך¹¹; ואדרבה — פשטות כוונת ה-

א. "והצילו העדה את הרוצח מיד גואל הדם והשיבו אותו גו' אל עיר מקלטו גו' וישב בה עד מות הכהן הגדול גו'".

ובפרש"י עה"פ מביא שני טעמים לדין זה (דישיבת הרוצח בעיר מקלט "עד מות הכהן הגדול"):

א) שהואי (הכהן הגדול) בא להשרות שכינה בישראל ולהאריך ימיהם והרוצח בא לסלק את השכינה מישראל ומקצר את ימי החיים, אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול.

ב) לפי שהי' לו לכהן גדול להתפלל שלא תארע תקלה זו לישראל בחייו.

(1) פרשתנו לה, כה.

(2) פ"י זה מקורו בספרי על אתר, אלא שבספרי הם שתי דיעות (אם זה שייך להענין דהשראת השכינה או לאריכות ימים), ורש"י הרכיב שתי הדעות. ואכ"מ.

(3) ראה רש"י יתרו (כ, כב) בנוגע למזבח: גברא להאריך ימיו של אדם כו' ועוד שהמזבח מטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים. ולהעיר מעבודת כה"ג ביהכ"פ, שהיא לפני ולפנים ומכפרת על כל ישראל (אחרי טז, טז ואילך. שם לג-לד). ועוד.

(4) ראה גו"א כאן, דתמה מהיכן יצא לו לרש"י פירוש זה (כי בגמ' (מכות יא, א) לא אמרו שזוהו טעם הדין "עד מות הכהן הגדול". ע"ש). וראה גם בחזק"א המהר"ל למכות שם. ולהעיר שבתבי"ע עה"פ מפורש, ומטול דלא צלי כו' אתקנט לממת בשתא ההוא — אבל איז עיד הפשט. וראה בפנים.

(*) וראה רש"י ויקרא (ד, ג): העם . . תלוין בו (כה"ג) לכפר עליהם ולהתפלל בעדם.

(*) וגם להדיעה הב' בגמ' שם, שצריכים ל"התפלל עליהם. שלא ימותו" (הא לא מצלו — מייח) — מ"מ לא נאמר שזוהו הטעם למ"ש בחזרה, וישב בה עד מות הכהן הגדול".

(5) שפ"ח כאן. מפרשים שנסמנו בהערה 12. ועוד.

(6) ל' השפ"ח.

(7) בפשטות י"ל שעצם הענין שמקשרים עונש הרוצח (ענין אינו רצוי כלל) עם (מצב) הכהן הגדול הי' עונש עבורו (ע"ד רש"י בשלח טז, כח). אבל איז טעם על ישיבת הרוצח בעיר מקלט עד מות הכה"ג (שלבן פ"י המפרשים, שכונות הכתוב שה-כה"ג מת על שלא התפלל כו', כבפנים).

(8) ראה גם משכיל לדוד כאן.

(9) ראה לעיל הערה 4.

(10) והרי כהנים גדולים כשרים וצדיקים הארי-

כהן גדול, הרי כוונתו מפורשת שמ' דובר בהרוצח ועונו: ואם בפירוש השני רצונו לפרש הכתוב (היפך פשוטו הכתוב) שהכוונה להכהן גדול וענשו – בודאי לא הי' נמנע מלפרש זה בהדיא.

וי"ל ההסברה בזה:

לעיל בפ' חוקת¹³ כתב רש"י ד"מיתת צדיקים מכפרת". ומזה מובן גם בנדר"ד, שמיתת כה"ג מועילה לכפר על עון ה-רוצח¹⁴. אלא שקשה לי' לרש"י – מהי השייכות המיוחדת בין חטא זה של הורג נפש בשגגה למיתת כהן גדול דוקא (ולא צדיק אחר¹⁵)? ולכן פרש"י „לפי שהי' לו לכהן גדול להתפלל שלא תארע תקלה זו כו", והיינו שמגיעת תקלה זו שייכת ל(תפלת) כה"ג דוקא, ומכיון שיש בכה"ג גרם לתקלה זו (שלא התפלל כו'), לכן פועלת מיתתו (להשלים זה ו) לכפר תק-לה זו, עונו של הרוצח¹⁶.

אלא שעדיין צריך ביאור – מה קשה בפ' הא' שבגלל זה הוצרך רש"י להביא גם פ"י הב'?

ובפרט שפירוש הב' רחוק (קצת) מ-

כתוב היא להדגיש אורך ישיבתו של הרוצח בעיר מקלטו¹⁷.

יש מפרשים¹⁸, ד"לפי שלא התפלל הכ"ג כו' לכך חייבה אותו התורה לזה שישב בעיר מקלטו עד מות הכהן הגדול ויצטער שלא יוכל לשוב לשבת לביתו כל זמן שהכהן גדול חי ומתוך כך יתפלל הוא על מיתת הכהן גדול ותתקבל תפלתו ויקבל הכהן הגדול את עונשו . . ויתמנה אחר . . ולא תהי' עוד תקלה בישראל¹⁹.

ולכאורה דוחק גדול לפרש כן ב- לשון רש"י, שלא הזכיר כלל (אפילו לא ברמז) שהרוצח יתפלל על מיתת הכהן גדול. ואם זוהי כוונת רש"י (ומתחיל מתלמיד בן חמש למקרא) – הו"ל ל-פרשה.

וגם תוכן הפירוש – שהטעם שאמרה תורה „עד מות הכהן הגדול" הוא כדי שהרוצחים יתפללו למיתתו של כה"ג – תמוה מאד, ובלשון הגו"א „אין אלו דרכי התורה האמיתית".

ב. ולכן י"ל לכאורה שלא התכוין רש"י לומר (כדעת מפרשים הג"ל) דזה שאמרה תורה „וישב בה עד מות הכהן הגדול" הי' עונש על הכהן גדול, וגם בפירוש השני כוונת רש"י היא לבאר מדוע עונש הרוצח (להיות בגלות) נמשך עד „מות הכהן הגדול".

[וכן משמע גם מלשון רש"י, שהרי בטעם הא' מסיים, „אינו כדאי שיהא לפני

כו ימים (ראה יומא ט, א. ועוד. וראה תורת לוי' ע') רפח, הובא לקמן בסוף השיחה.

11) שלכן הוצרך הכתוב להזהיר שלא יצא עד אז, ואם יצא . . ומצא אותו גואל הדם וגו' (לה, כו-כז), ולא תקחו כופר לנפש גו" (שם, לב).

12) לבוש על פרש"י כאן. וראה גם גו"א, ח"י ופ"י מהרי"ק (על פרש"י), מלאכת הקודש. ועוד.

13) כ, א.

14) ראה גם באר מים חיים (לאחי המהר"ל) כאן בשם הרלב"ג (וברלב"ג עה"ת פרשתנו שלפנינו ליתא). ש"ך עה"ת כאן. ובגמ' מכות (יא, ב) מיתת כהן הוא דמכפר. וראה חזקוני מהר"ל שם.

15) וכקושיית הבאר מים חיים.

בפשוטו י"ל כי מצינו אצל הכה"ג שמכפר על כל ישראל (נסמן בהערה 3. וראה ראב"ע ועוד כאן). אבל עדיין צריך ביאור, מדוע מקשרים זה עם מיתת הכה"ג (ואינו פועל כפרת הרוצח בחייו ע"י עכו" דתו)? ולכן מסתבר לומר שקשור עם ענין של חסרון מצד הכה"ג.

16) וכן משמע בבחי' כאן, דמרו"ל (מכות שם, א) ש,ה"י לו לבקש רחמים על בני דורו כו" הוא טעם על שמיתת כה"ג מכפרת על הרוצח. ואולי זוהי גם כוונת הראב"ע כאן.

מעשה הרציחה שלו, "החליש" פעולתו של כה"ג זה להשרות השכינה ולהאריך ימיהם של אנשי דורו ולפיכך, "אינו כדאי להיות לפני כה"ג" זה (דוקא).

ג. ויובן זה בהקדם מה שאנו מוצאים בפרש"י עה"ת, שאין דרכו (בכלל) לפרש הטעמים של דיני ומצות התורה (כי אין זה הכרח בלימוד פשוטו של מקרא)²¹, כי אם כשהטעם נוגע להבנת הפשט. ומזה מובן גם בנדר"ד, דזה שרש"י הביא כאן הטעמים על ישיבת הרוצח בעיר מקלטו, "עד מות הכהן הגדול" אינו סתם לדרוש טעמא דקרא אלא לתרץ קושיא בהכתובים כאן²²:

הדין ד'וישב בה עד מות הכהן הגדול" בא בהמשך למש"נ לפני²³, "והצילו העדה את הרוצח מיד גואל הדם והשיבו אותו גוי" אל עיר מקלטו". ותמוה, לכאורה: מהי השייכות בין ההצלה מיד גואל הדם ל"מות הכהן הגדול" – באם עיר מקלט הוא מפני שהרוצח מוכרח להגנה מגואל הדם, מה ישתנה בזה ועד לביטול ההכרח – ע"י מיתת הכהן גדול²⁴?

ועוד זאת:

ע"ד הפשט, החשש דנקמה – "פן ירדוף" . יחם לכבו²⁵ – נמשך זמן לא

(21) ראה לקו"ש ח"א ע' 91. חכ"ד ע' 121. ועוד.

(22) גם י"ל, כי בנדר"ד – העונש לישיב בעיר מקלט עד מות הכה"ג – הי"ז דין תמוה, שאין העונש (זמן הישיבה בעיר מקלט) שווה מדור לדור, וכן בדור (כה"ג) אחד עצמו – בין רוצח לרוצח (וראה ספורנו, באר התורה (בס') הואיל משה לבעמח"ס משה ועוד פרשתנו כאן), ולכן מוכרח שרש"י לפרש שזה שיר לכהן גדול.

(23) ובמו"נ (ח"ג פ"מ) שעי"ז תנוח דעת גואל הדם. ע"ש. וכ"ה ברלב"ג ואברבנאל כאן. ועוד.

(24) פ' שופטים יט, ו.

דרך הפשט, כי קשה לומר שקביעת (זמן) עונשו של הרוצח, שמתארכת ישיבתו בעיר מקלטו עד מיתת הכה"ג, היא ב"סיבת אי-הזירות של הכה"ג" (שה"י לו . . להתפלל²⁶) –

וה"י לי לרש"י להסתפק בפי' הא', ש' זהו מצד הרוצח (ש) אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול²⁷?

יש מפרשים²⁸, "דאי מטעם הראשון לא ה"י לו מותר לעמוד לעולם לפני כהן גדול ואפי' כ"ג אחר שזה משרה שכינה וזה מסלקה וכמ"ש (רש"י) בפסוקי כי חרבך . . שאינו בדין שיונף המקצר על המאריך".

אבל לכאורה פירוש זה דחוק, כיון²⁹ מובן שחטאו של הרוצח ופעולת החטא הם בשעת החטא – בחיי כה"ג זה, ש-

(17) ולהעיר שלפי' זה קשה ג"כ מה שהביא רש"י כאן (בד"ה אשר משח אותו) דאם מת כה"ג ומנו אחר תחתיו נגמר דינו לפני כה"ג שני חוור במיתתו של שני – והרי תקלה זו לא אירעה בחייו? [משא"כ לפי' הראשון י"ל, דכיון שעכ"פ נגמר דינו לחיוב (שאו חל עליו שם רוצח) בפני כה"ג זה, אינו כדאי שיהא לפניו].

ולכאורה דוחק לתרץ שזהו רק ענין של דרש (כהדגשת רש"י, ורבותינו דרשוהו³⁰). וגם דוחק לכאורה לומר בפשט"מ כתי' הגמ' (מכות יא, ב) ש,ה"י לו לבקש רחמים שיגמור דינו לזכות" (וראה ה' שקוט"ס בעיניו יעקב לע"י (ועוד מפרשים) דאין יתפלל שיגמור דינו לזכות אם באמת הוא חייב מיתה ע"פ דין). אלא שבוה י"ל שזהו דיוק לי' רש"י, שלא תאריך תקלה זו – דגם גמר דין למיתה הוי בגדר "תקלה". ולהעיר מרש"י קדושים כ, טו. בלק כב, לג. ואכ"מ.

(18) רע"ב ומשכיל לדוד כאן.

(19) יתרו כ, כב.

(20) וגם: לכאורה, יתיב במיתת הכה"ג קודם שממנים כה"ג אחר תחתיו, הרי בטל האיסור (לצאת מעיר מקלטו) להיות, לפני כהן גדול, ופשוט שאפי"ם להגלותו (עוה"ס) מחדש.

וזה שנאמר כאן (בתחילת הכתוב) „והצילו גו' הרוצח מיד גואל הדם“, אין הכוונה שהחשש הוא (רק) פן יחס לבנו של גואל הדם ויהרג אותו מצד נקמה – אלא שה„הצלה“ היא מהריגה שמצד הדין, „אין לו דם“³⁰. כלומר: מכיון שאם הרוצח יוצא מעיר מקלטו ומצא אותו גואל הדם אמרה תורה (כהמשך הכתוב) „ורצח גואל הדם את הרוצח“ אין לו דם – נמצא, ששייכותו בעיר מקלטו היא שמצילתו שלא ירצח³¹.

וזהו גם הטעם שבפרשתנו כאן סתם הכתוב „והצילו העדה את הרוצח מיד גואל הדם“ ולא פירש הכתוב – כמו בפ' שופטים²⁴ – שזהו מפני החשש ד„פ. . יחס לבנו“ דהגואל – כי בפרשתנו אין המדובר (רק) מפני חשש נקמה, אלא מפני הריגת הרוצח בדין.

ד. ובוה יתבאר עוד כמה חילוקים בין שתי הפרשיות דעיר מקלט – ד' פרשתנו ודפ' שופטים:

בפרשתנו (א) באו קודם כמה וכמה פסוקים³² אודות הורג נפש במזיד (שלכ' אורה אין כאן מקומם), (ב) נאמר הזמן שחייב הרוצח להשאר בעיר מקלט – „עד מות הכהן הגדול“, (ג) נאמר הדין אח"כ³³ כשיצא הרוצח מעיר מקלטו (לאחרי שבא לשם) והרגו גואל הדם, (ד) הטעם שאין גואל הדם חייב על הריגתו הוא מפני ש„אין לו דם“³⁰ (וכפרש"י „הרי הוא כהורג את המת“).

ואילו בפ' שופטים באו (א) דינים ע"ד הכנת הדודך להעיר מקלט³⁴, (ב) הדין

ארוך, וכמובן מסיפור יעקב ועשו³⁵, דאף ש„וישטום עשו את יעקב“ ורצה ל' הרוג את יעקב (מפני דבר שנעשה לו ב' עצמו) – מ"מ אמרה רבקה ליעקב „ברח לך אל לבן גו' וישבת עמו ימים אחדים (מועטים)³⁶ עד אשר תשוב חמת אחיך“; ועאכ"כ בנדר"ד, הורג נפש בשגגה (ש' „לא אויב לו ולא מבקש רעתו“³⁷), וגואל הדם הוא רק קרוב של הנרצח – של' אחרי ימים אחדים כודאי תשוב חמתו ולא יחס לבנו נגד ההורג נפש דקרובו ובשגגה³⁸.

וא"כ תמוה: מכיון ששייכות הרוצח בעיר מקלטו היא להציל אותו מנקמת גואל הדם (וכמובן גם מתחילת הפרשה³⁹ „והיו לכם הערים למקלט מגואל ולא ימות הרוצח“) – מדוע מאריכים את שייכות הרוצח בעיר מקלט זמן רב כ"כ „עד מות הכהן הגדול“?

ולתרץ שאלה זו מביא רש"י שני פירושים המסבירים, שחובת שייכותו (המאורכת) של הרוצח בעיר מקלט אינה (בעיקרה) מפני חשש נקמה מצד גואל הדם, אלא זהו (גם) ועיקר) ענין בפני עצמו, המוטל על הרוצח בגלל מעשה הריגתו שלו – לפירוש הראשון מפני ש„אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול“, ולפירוש השני מפני שרק אז – במיתת הכה"ג – מתכפר עונו.

(25) תולדות כו, מאמה.

(26) רש"י שם, מד.

ברש"י יוצא (כט, יח), ד"שבע שנים הם ימים אחדים שאמרה לו אמר". ויתירה מזו – עשו רצה להורגו גם כשחזר יעקב מבית לבן (ר"פ וישלח). אבל שם המדובר בעשו ששונא בלאח"כ את יעקב (וראה רש"י וישלח לג, ד), משא"כ בנדר"ד.

(27) פרשתנו לה, כג. וראה גם פ' שופטים שם,

ד, שם, ו.

(28) וראה רמב"ן פרשתנו לה, לא.

(29) פרשתנו לה, יב.

(30) לה, כו.

(31) וראה לקמן סעיף ה.

(32) לה, טז"ב ובפרש"י.

(33) לה, כז"ב.

(34) יט, ג.

התורה להרוג את הרוצח³⁹. ובהמשך ל- זה נאמר דבהורג נפש בשגגה „ושפטו“⁴⁰ העדה בין המכה ובין גואל הדם על המשפטים האלה. והצילו העדה את ה- רוצח מיד גואל הדם גוי וישב בה עד מות הכהן הגדול גוי ואם יצא יצא ה- רוצח גוי ומצא אותו גואל הדם גוי ורצח גואל הדם את הרוצח אין לו דם, שמה מובן, שענינים אלה דיני תורה הם – ש- השופט אוסר על גואל הדם להרוג את הרוצח כשהוא בעיר מקלטו, ואם יצא יצא הרוצח את גבול עיר מקלטו גוי ו- מצא אותו גואל הדם גוי (נפסק הדין אשר) ורצח גואל הדם את הרוצח, וה- טעם ע"ז מפני שחוז' לעיר מקלטו „אין לו דם“, „הרי הוא כהורג את המת“ (כנ"ל), מפני שבמצבו זה נפסק דינו ל- מיתה⁴¹.

ה. ע"פ כהנ"ל מובן החילוק בין שני פירושי רש"י והטעם שהזקק רש"י ל- הביא טעם השני:

לפירוש הראשון, ש„הוא בא להשרות כו' והרוצח בא לסלק כו' אינו כדאי ש- יהא לפני כהן גדול“, נמצא, ששיבת הרוצח בעיר מקלטו אינה עונש וכפרה על עונו, אלא דבר צדדי והשייך לכהן גדול, שהרוצח הביא עצמו למצב כזה המכריחו להיות שלא לפני הכה"ג „אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול“.

אבל פירוש זה קשה (קצת), דמדוע

באם רדף גואל הדם אחרי הרוצח ב- דרכו להעיר מקלטו⁴², (ג) וע"ז נאמר⁴³ ש„לו (להרוצח) אין משפט מות כי הוא לא שונא לו מתמול שלשום“.

וע"פ הנ"ל מובן טעם החילוקים:

בפ' שופטים מדובר ע"ד הצלת ה- רוצח מפני נקמת גואל הדם, שחשש זה הוא (בעיקר) רק מיד, בזמן הניסה אל העיר מקלט, ולכן נאמרו שם הדינים דהכנת הדרך להעיר מקלט (וכן להכין „עיר מקלט רבים“⁴⁴) כדי שהרוצח יוכל לנוס שמה – „פן ירדוף גואל הדם אחרי הרוצח כי יחס לבכו והשיגו כי ירבה הדרך גוי“, שאז יש החשש ד„פן ירדוף גוי כי יחס לבכו“ (ובזה מדגיש הכתוב ש„לו אין משפט מות“ ליהרג ע"י גואל הדם כשהוא עדיין בדרכו לעיר מקלט).

משא"כ בפרשתנו מדובר (בעיקר) על (המשך) ישיבת הרוצח בעיר מקלטו לאחר שכבר בטל החשש דנקמת גואל הדם⁴⁵, והצלת העיר מקלט היא כדי ש- גואל הדם לא יהרגו בדיון.

ולכן מקדים הכתוב הדינים דהורג נפש במזיד, ומדגיש (שתי פעמים⁴⁶) „גואל הדם הוא ימית את הרוצח בפגעו בו“, והיינו שעל גואל הדם יש חיוב מן

(35) כ"ה לפש"מ. וראה מכות י, ב.

(36) רש"י שם, ו.

(37) ולכן בההמשך לאח"ז (פרשתנו לה, לב) „ולא תקחו כופר לנוס אל עיר מקלטו“ – פרש"י דקאי „על מי שנס ככו" ורוצה ליתן ממון „לשוב לשבת בארץ טרם מות הכהן“ – ולא „למי שיש לו לברוח לפטרו מן הגלות“ (וראה רמב"ן שם, שב- תחילת הניסה אל הגלות יש לחשוש מגואל הדם ומה יועיל כופר) – היינו שהמדובר בדינים בשייכות לישיבת הרוצח בעיר מקלטו (עד מות הכהן הגדול), ולא לתחילת הניסה לשם.

(38) לה, ט. שם, כא.

(39) כמפורש בפ' שופטים (יט, יב), ונתנו אותו ביד גואל הדם.

(40) לה, כד ואילך.

(41) ולהעיר, שלאחרי הדין „אם יצא גוי אין לו דם“ חוזר הכתוב (שם, כח) עוה"פ „כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול ואחרי מות הכהן הגדול ישוב גוי“. וי"ל שהוא להדגיש דזה ש„אין לו דם“ הוא מפני האיסור שעל הרוצח לצאת מעיר מקלטו קודם מות הכהן הגדול, ככפנים.

נמצא בעיר מקלטו ה"ה מגינה ומצלת
עליו מעונש זה.

ו. ומכל זה יש ללמוד הוראה נפלאה
בענין דאהבת ואחדות ישראל:

כהן גדול הוא הדרגא הנעלית ביותר
שבָּעָם ישראל, ומכה נפש בשגגה הוא
הדרגא הפחותה ביותר [דמכה נפש ב־
מזיד הרי עונשו מיתה וגברא קטילא
הוא, אבל בין הנשארים בחיים אין ל־
מטה מהורג נפש בשגגה, שלכן רק בו
מצינו עונש גלות⁴⁴].

ומלמדנו הכתוב — שגם הם (שתי ה־
קצוות שבבני) תלויים זביז, עד שתלתה
התורה כפרת מכה נפש זה עם הכהן
גדול, כי זהו ענינו של הכהן גדול —
אוהב ישראל, כמו שמצינו באהרן כהן
גדול שהי' „אוהב⁴⁵ (אפילו) את הבריות”.

וזהו גם הקשר בין שני פירושי רש"י
— שבשניהם מודגש גודל אהבת ישראל
של הכהן הגדול: בפירוש הראשון —
בצד החיוב, ש„בא . . להאריך ימיהם”
של ישראל [וכמו שמבאר אאמו"ר⁴⁶ ש־
זהו הטעם שלשכת כה"ג נק' „לשכת
העץ”⁴⁷, כי „עץ מורה על אריכות ימים
. . כימא”⁴⁸, העץ ימי עמי”⁴⁹, ו„כהן גדול
שייך לאריכות ימים כמ”ש⁵⁰ אורך ימים
בימינה הרי שאריכות ימים נמשך מבחי”

תהי' יציאת הרוצח מעיר מקלטו חמורה
כ”כ עד ש„אין לו דם” („הרי הוא כמח”)
— וכי בשביל שהוא מעמיד עצמו במצב
ש„אינו כדאי (שיהא לפני כהן גדול)”
יוטל עליו עונש מיתה⁵¹?

זאת ועוד: עפ”י נמצא, דזה שעיר
מקלט היא הגנה והצלה „מקלט” מיד
גואל הדם, ה”ז תוצאה ומסובב מ(החיוב
לישב בעיר זו ו) האיסור לצאת ממנה,
דכשעובר על איסור זה אוי הותר דמו
למיתה ביד גואל הדם (כנ”ל סוס”ג) —
היפך פשטות הענין, שסיבת (והתחלת)
החיוב להושיב הרוצח בעיר זו היא
(להיותה „מקלט”, היינו) כדי להציל אותו
„מיד גואל הדם”.

ולכן מביא רש”י טעם שני⁵², שעד
מיתת הכהן גדול עדיין לא נתכפר לו
עונו. ועפ”י מובן הטעם שאם יוצא מעיר
מקלטו „אין לו דם”, כי עד מיתת הכהן
הגדול עדיין יש עליו עונש מיתה בגלל
מעשה הרציחה שלו, אלא שכל זמן ש־

42) וגם: מפרש”י נח (ט, ה) משמע שהשיבה
בעיר מקלט היא כפרה.

ולכאורה דוחק לומר שגם לפי הא’ גלות הוי
כפרה לרוצח (ושני ענינים יש בישיבה בעיר מקלט
(א) כפרה (ב) איסור להיות „לפני כ”ג”, וכאשר
בטל ענין השני (במיתת כ”ג) ה”ז סימן שכבר נגמרה
כפרתו. ובפרט שה”ז היפך הפשט לומר, שכל הורגי
נפש בשגגה בכל משך כהונת כה”ג אחד — נגמרה
כפרתם בבת אחת!

43) ועוד: לפי הראשון, הרי הישיבה בעיר
מקלט קשורה עם חיי כ”ג (דכל זמן שהוא חי אין
כדאי שהרוצח יהא לפניו), וא”כ לא הי”ל להכתוב
להדגיש השלילה („וישב בה עד מות הכהן הגדול”),
אלא החיוב — „וישב בה כל ימי הכהן הגדול” וכי”ב
(ע”ד תצא כב, ט, שם, כט).

משא”כ לטעם השני שחיוב גלות ה” צ”ל
לעולם, אלא שמיתת כה”ג מותרת אותו לשוב „אל
ארץ אחוזתו” (פרשטנו לה, כח. — ועפ”י יומתק כפל
ל’ הכתוב שם).

44) ששקול כמעט כצער מיתה (חינוך מצוה
ת”י).

45) אבות פ”א מ”ב. וראה תניא פל”ב.

46) תורת לוי”צ ע’ רפח. נת’ בלקו”ש ח”כ ע’
221 ואילך (חידושים וביאורים בהל’ ביהב”ח (קה”ת
תשמ”י) ע’ קנז ואילך (בהוצאת תש”נ ע’ קעא
ואילך).

47) מדות פ”ה מ”ד.

48) ישע”י סה, כב. וראה ב”ב טו, א.

49) משלי ג, טז.

ימין דהיינו חסדים . . והוא בחי' כה"ג מכניס את עצמו אפילו בטובת אנשים כאלה שצריכים להתפלל עליהם כה"ג⁵⁰];
 ואח"כ מוסיף רש"י עוד יותר, שה' הנה גם עליהם מתפלל, ותפלתו מתקבלת שיהי' אך טוב וחסד לישראל, תמיד כל הימים.

(משיחת ש"פ מטור"מ תשל"ד)

(50) תורת לוי"צ שם.

הוספות

•

מכתבים ושיחות